

BIBLIOMETRIJA – TERMINOLOŠKI POGLED

Ivan Kanič

Oddano: 16. 5. 2011 – Sprejeto: 9. 6. 2011

Kratki znanstveni prispevek

UDK 02:001.4

Izveček

Namen: Termin bibliometrija in z njim povezane izpeljanke in sestavljeni termini se v slovenskih znanstvenih in strokovnih besedilih pogosteje pojavljajo šele v zadnjem desetletju, ob tem pa je opaziti precej nedoslednosti glede rabe posameznih terminov in njihovih sopomenk.

Metodologija/pristop: Prispevek analizira termine, pridobljene z izpisovanjem strokovnih in znanstvenih besedil, in jih primerja glede na pogostost pojavljanja v različnih normativnih virih.

Rezultati: Bibliotekarska terminološka komisija se je glede na dosedanjo rabo v strokovnih besedilih, splošnem besedilnem korpusu ter normativnih in informativnih slovarjih ter primerjavo med njimi odločila dati prednost terminoma bibliometrija in bibliometričen ter podrediti sopomenki bibliometrika in bibliometrijski.

Omejitve raziskave: Na razpolago je relativno majhen vzorec slovenskih strokovnih in znanstvenih besedil, ki vsebujejo preučevane termine, in tudi razpoložljiva splošna besedilna korpusa zajemata majhno število relevantnih besedil, večina splošnih normativnih slovarjev in jezikovnih priročnikov pa preučevanih terminov sploh ne obravnava. Nadaljne raziskave na tem področju bo zato omogočal specializirani besedilni korpus slovenskih bibliotekarskih besedil, ki je v pripravi.

Izvirnost/uporabnost raziskave: To je prva tovrstna raziskava s ciljem kodificiranja slovenske bibliotekarske terminologije na izbranem strokovnem področju.

Ključne besede: bibliotekarska terminologija, bibliometrija, sinonimija, terminološki slovar

Abstract

Purpose: The term bibliometrics (slv. bibliometrija) and the related derived and compound terms have emerged frequently in Slovenian scientific and technical texts in the last decade only. Considerable inconsistency in the usage of these terms and their synonyms is evident.

Methodology/approach: Excerption of these texts has shown different patterns of usage, thus the aim of the paper is to analyse it and compare the frequency of occurrence of individual terms in various authoritative sources.

Results: Taking into consideration the usage of the chosen terms in scientific and technical texts, general text corpus of Slovenian texts, authoritative and informative dictionaries the Commission on Library Terminology has given priority to the terms (slv.) *bibliometrija* and (slv.) *bibliometričen*, subordinating the use of the synonyms (slv.) *bibliometrika* and (slv.) *bibliometrijski*.

Research limitation: There is a relatively small sample of Slovenian scientific texts available containing the terms dealt with in this paper, and the two general text corpora have included only a limited number of relevant texts. As a rule, the authoritative dictionaries and linguistic manuals do not include the terms studied. Future research in this field will be enabled and facilitated by a specialized text corpus of Slovenian LIS texts.

Originality/practical implications: The first research of the kind to codify the Slovenian library terminology aiming at a chosen subject field.

Key words: library terminology, bibliometrics, synonyms, terminological dictionary

1 Uvod

Ko je pred leti začel nastajati slovenski *Bibliotekarski terminološki slovar* (Kanič et al., 2009), je bilo to pionirsko delo na povsem neraziskanem in neobdelanem področju, kjer ni bilo na razpolago nobenih osnov za delo in nobenih slovarjev, na katere bi se lahko slovaropisna skupina oprla. Ravnala se je po sodobnih načelih leksikografije, zato je delo temeljilo na ugotavljanju rabe izrazja v strokovnem jeziku in evidentiranju terminov z izpisi bibliotekarskih izrazov iz obsežnega korpusa slovenskih strokovnih besedil in po njih izdelanem geslovníku. Ta je bil osnova za izbor kasneje v slovarju obdelanih strokovnih pojmov in primerjanje z izborom v tujejezičnih strokovnih slovarjih. Izpisovanje izbrane slovenske bibliotekarske strokovne literature je zajelo 291 v celoti izpisanih besedil (V letih, 1987) na skupno 6575 straneh. Računalniška besedilna zbirka (Ekscerpcija, 2006) vsebuje sedaj 10.300 ekscerptov iz teh slovenskih bibliotekarskih besedil, ki so bila objavljena v letih med 1940 in 1999. Zajeta so bila dela okrog 140 slovenskih avtorjev in tudi nekaj prevodov,

npr. standardi ISBD. Na tej osnovi je bil nato izdelan alfabetarij (Alfabetarij, 2006), ki obsega 16.578 iztočnic in je predstavljal osnovni nabor za pripravo slovarja. Slovenska bibliotekarska strokovna besedila tistega časa se z redkimi izjemami niso ukvarjala z **bibliometrijo**, zato izpisovanje ni dalo terminov s tega strokovnega področja. Nekaj gesel je prišlo v slovar zgolj po individualni presoji urednikov. Po izidu *Bibliotekarskega terminološkega slovarja* leta 2009 Bibliotekarska terminološka komisija nadaljuje z dopolnjevanjem slovarja in področje bibliometrije je eno tistih, s katerimi se ukvarja sedaj.

Brskanje po strokovni literaturi je proti pričakovanjem razkrilo precejšnje število novejših besedil s področja bibliometrije. Iskanje ključne besede, okrnjene na »*bibliometri***«, v *Knjižničarskih novicah* (<http://www.nuk.uni-lj.si/knjiznicarskenovice/>) sicer ni obrodilo sadov (z izjemo treh bibliografskih citatov), v strokovni reviji *Knjižnica* (<http://revija-knjiznica.zbds-zveza.si/>) je 5 člankov, v *dLib.si* (<http://www.dlib.si/>) že 19 enot in v COBIB-u kar 265 zadetkov, med njimi tudi diplomska in magistrska dela ter doktorske disertacije. Edini, s tem strokovnim področjem povezan slovenski blog *Bibliometrija* (<http://bibliometrija.blogspot.com/>) žal ne prinaša slovenskih besedil in ga zato ni mogoče uporabiti za referenco. Pregled besedil je pokazal veliko nedoslednost v rabi nekaterih pogostejših strokovnih izrazov, že sama bibliometrija in iz nje izpeljani pridevniki so taki. Z vidika terminologije, ki skrbi za jasnost, nedvoumnost in natančnost sporočilnosti strokovnega jezika ter sporazumevanje v njem, so zato moteče terminološke dvojnice, kot so bibliometrija/bibliometrika, scientometrija/scientometrika, informativna/informativna, bibliometričen/bibliometrijski, scientometričen/scientometrijski ipd.

Zaradi inventarizacije terminov, ki se uporabljajo v bibliometriji in v zvezi z njo v slovenskem jeziku, sem izpisal nekaj bibliotekarskih strokovnih besedil, med njimi tudi diplomska in magistrska dela ter doktorske disertacije. Dobljeno sem primerjal z vzajemnim katalogom, splošnim besedilnim korpusom slovenskega jezika, z normativnimi in informativnimi slovarji ter nekaterimi priročniki. Naših terminov, predvsem pridevnikov *bibliometrijski* in *bibliometričen*, v nekaterih splošnih virih seveda ni.

Namen prispevka je prikazati in primerjati dejansko rabo oz. omembo obravnavanih terminov v pomembnejših spletnih virih, predvsem slovenskem besedilnem korpusu ter nekaterih normativnih in informativnih slovarjih, ob tem pa tudi v strokovnih besedilih, ki so na razpolago v elektronski obliki, ali njihovo navedbo v računalniškem katalogu. Iskalnik Google sem tokrat namenoma izpustil, ker prihaja do prevelikega šuma pri dokumentih v drugih jezikih; *bibliometrika* npr. nastopa vsaj v 12 nam bolj znanih jezikih, pridevniki, ki se končujejo na *-metrijski*, pa so dokaj pogosti v srbsčini in hrvaščini (vključno z *bibliometrijski*). Googlovo omejevanje iskanja na dokumente v določenem jeziku je za tovrstno delo povsem neuporabno, ker žal avtorji

svojih dokumentov prepogosto ne opremljajo z ustreznimi metapodatki za označevanje jezika dokumenta.

2 Bibliometrija in bibliometrika

Pregled izbranih razpoložljivih virov je pokazal, da se terminološki sopomenki **bibliometrija** in **bibliometrika** pojavljata v slovenskih strokovnih besedilih relativno redko. Eden zgodnjih slovenskih člankov, povezanih z bibliometrijo, sega v leto 1984 in že uporablja termina bibliometrija in bibliometrijska analiza; objavljen je bil v reviji *Knjižnica* in tudi obravnava objave ter citiranost v Knjižnici (Popovič, Ambrožič in Južnič, 1984). Tudi v angleškem jeziku je beseda *bibliometrics*, iz katere izhaja naša bibliometrija, novejša in jo je Oxford English dictionary (<http://www.oed.com/>) prvič evidentiral leta 1969 v objavljenem članku (A. Pritchard). Ranganathan je leta 1948 skušal uveljaviti termin *librametrics*.

Terminološki dvojnici **bibliometrija** in **bibliometrika** sta nastali najverjetneje istočasno po angleškem vzoru (*bibliometrics*), morebiti tudi nemškem (*Bibliometrie*) in takrat še srbohrvaškem (*bibliometrija*), izvirata pa iz grščine (*biblos* – knjiga, *metrike* tehne – umetnost merjenja) in sta prišli v sodobne jezike prek latinščine. Ker v znanosti vse več merimo, je nastala cela vrsta sorodnih izrazov po istem tvorbenem vzorcu. Merimo knjige in objave – bibliometrija, znanstvene dosežke – scientometrija, informacije – informetrija, spletne objave – webometrija ali spletometrija (ang. *webometrics* in *cybermetrics*) in najbrž tu še ne bo konec. Pregled elektronskih virov kaže (Preglednica 1), da daje slovenščina pri poimenovanju strokovnih in znanstvenih panog po tej etimologiji prednost oblikam, ki se končujejo na **-metrija** in so le izjemoma po vzoru **-metrika**.

Tudi besedila treh znanstvenih objav s področja bibliometrije (Juvan, 2004; Južnič, 1998; Kotar, 2005) dajejo prednost rabi termina **bibliometrija** in redkeje uporabljajo **bibliometrika**. V njih smo zasledili naslednjo pojavnost terminov: **bibliometrija** – 125, **bibliometrika** – 12, **scientometrija** – 44, **scientometrika** – 4, **informetrija** – 34, **informetrika** – 1 in **webometrija** – 1 (Slika 1). Podobno sliko kažejo tudi v vzajemnem katalogu opisani dokumenti (**bibliometrija** – 175, **bibliometrika** – 2), tudi *Spletni splošni slovenski geslovnik* (<http://www.nuk.uni-lj.si/sssg/>) pozna samo termin bibliometrija.

Zato se je Bibliotekarska terminološka komisija glede na rabo v strokovnih besedilih, dveh splošnih besedilnih korpusih Nova beseda (2011) in FidaPlus (2005) in normativnih ter informativnih slovarjih odločila dati prednost ter-

Preglednica 1: Pogostost pojavljanja posameznih oblik in terminov v izbranih virih

	-metrija	-metrika	-metrijski	-metričen	bibliometrija	bibliometrika	bibliometrijski	bibliometričen
SSKJ	26	2	7	22	ne	ne	ne	ne
Slovenski pravopis	30	2	7	23	ne	ne	ne	ne
Besede slovenskega jezika	168	12	59	176	da	ne ¹	da ²	da ²
Besedišče slovenskega jezika	81	4	28	71	ne	ne	ne	ne
Odzadnji slovar slovenskega jezika	27	2	8	25	ne	ne	ne	ne
Nova beseda	57 ³	5 ³	28 ³	82 ³	3 ³	1 ³	2 ³	7 ³
Veliki splošni leksikon	67	1	1	16	ne	ne	ne	ne
COBIB (ključne besede) število bibliografskih zapisov	18.698 ⁴	1.169 ⁴	2.009 ⁵	5.232 ⁵	102	11	169	44
Tri izbrana znanstvena dela (Juvan, 2004; Južnič, 1998; Kotar, 2005)	/	/	/	/	175	2	58	77

minom **bibliometrija**, **scientometrija** in **informetrija** ter podrediti sopomenke bibliometrika, scientometrika in informetrika. Tudi podrejene sopomenke je dovoljeno uporabljati.

3 Bibliometričen in bibliometrijski

Besedo *bibliometrics* je *Oxford English dictionary* prvič evidentiral v članku, objavljenem leta 1969, kmalu je sledil še pridevnik *bibliometric* in tudi terminološka dvojnica *bibliometrical*. Tudi v angleškem jeziku se torej uporabljata sopomenki, čeprav je sopomenka *bibliometrical* očitno podrejena in se uporablja v mnogo manjši meri, vendar konstantno in skozi vsa obdobja približno enako pogosto. To potrjuje tudi preprosto iskanje z Googlom, ki daje 230.000 zadetkov za *bibliometric* in samo 8070 za *bibliometrical*.

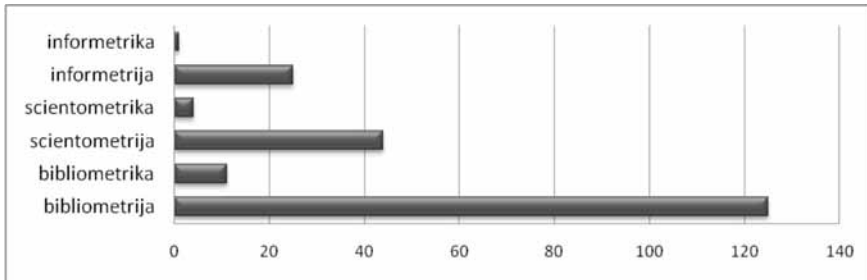
1 Iskalnik jo sicer najde, vendar zaradi napake pri lematizaciji.

2 Vendar je vir Nova beseda.

3 Upošteva lematizacijo pojavnih oblik.

4 Upošteva samo imenovalniško obliko.

5 Upošteva samo prvi sklon ednine moškega, ženskega in srednjega spola.

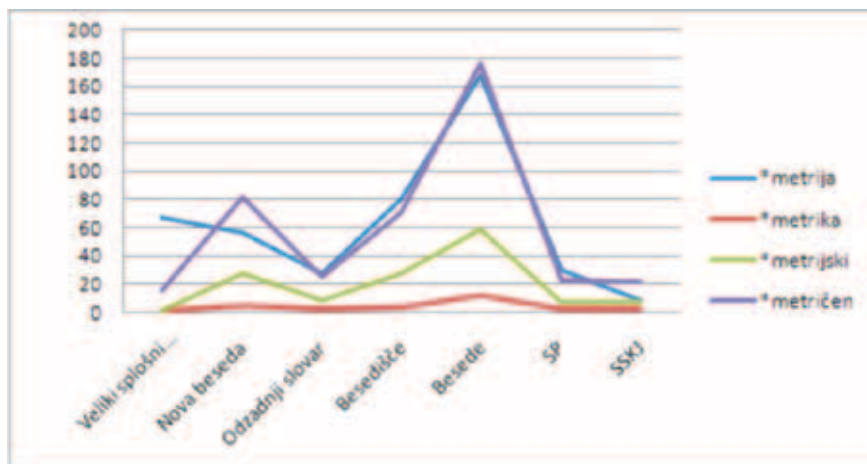

Slika 1: Pogostost uporabe sinonimnih parov terminov v treh znanstvenih delih (Juvan, Južnič, Kotar)

Z izpisovanjem pridobljene termine, ki se uporabljajo v bibliometriji in v zvezi z njo v slovenskih bibliotekarskih strokovnih besedilih, med njimi tudi diplomskih in magistrskih delih ter doktorskih disertacijah, sem primerjal z vzajemnim katalogom, splošnima besedilnima korpusoma slovenskega jezika, z normativnimi in informativnimi slovarji ter nekaterimi priročniki. Pregled navedenih elektronskih virov kaže, da ima pri oblikovanju pridevnikov, izpeljanih iz poimenovanja strokovnih in znanstvenih panog, ki se končujejo na *-metrija*, prednost pridevniška oblika *-metričen* in v manjši meri *-metrijski*. Pridevnikov *bibliometrijski* in *bibliometričen* v nekaterih splošnih virih seveda ni (Slika 2).

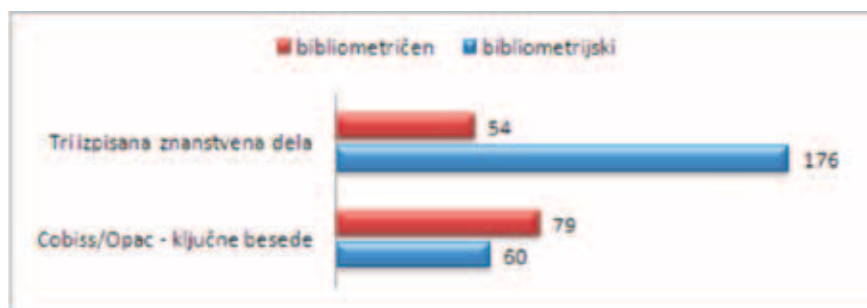
V skladu z zgornjo ugotovitvijo je tudi stanje bibliografskih zapisov v vzajemni bibliografsko-kataložni bazi podatkov COBIB – bibliometričen z 79 pojavljanji prevladuje nad bibliometrijski (60), vendar stanje ni tako preprosto, kot kažejo navedeni podatki. Opaziti je namreč veliko nedoslednosti pri rabi teh terminov, npr. v 8 zapisih je istočasno uporabljena bibliometrijska analiza v naslovu in bibliometrična analiza v predmetnih oznakah, 11 pa je takih, ki imajo v ključnih besedah (v smislu, kot jih uporablja sistem COBISS/OPAC) hkrati bibliometrijska analiza in bibliometrična analiza. Nasploh je bibliometrijska analiza v naslovih pogostejša (27) od bibliometrične analize (19), v predmetnih oznakah pa nasprotno vodi bibliometrična analiza s 35:10. V strokovnih člankih, ki jih popisuje COBIB, je bibliometričen zastopan mnogo pogosteje (50) kot bibliometrijski (29). Podobno sliko kaže COBIB pri rabi termina scientometrija, ki se pojavlja mnogo pogosteje (31) kot scientometrika (samo 1) in izpeljanem pridevniku scientometričen (6) oz. scientometrijski, ki sploh ni bil uporabljen.

Termin bibliometrične metode uporablja slovenska wikipedija v geslu Bibliometrija (<http://sl.wikipedia.org/wiki/Bibliometrija>), v kazalu elektronske izdaje revije *Knjižnica* se pojavi bibliometričen dvakrat in bibliometrijski trikrat. Članki v elektronski izdaji *Organizacije znanja* (<http://home.izum.si/cobiss/oz/>) uporabljajo obe sopomenki, oblika bibliometričen je pogostejša. V slovenskem blogu *Bibliometrija* se pojavi termin bibliometrijske metode samo enkrat in še to v citatu.

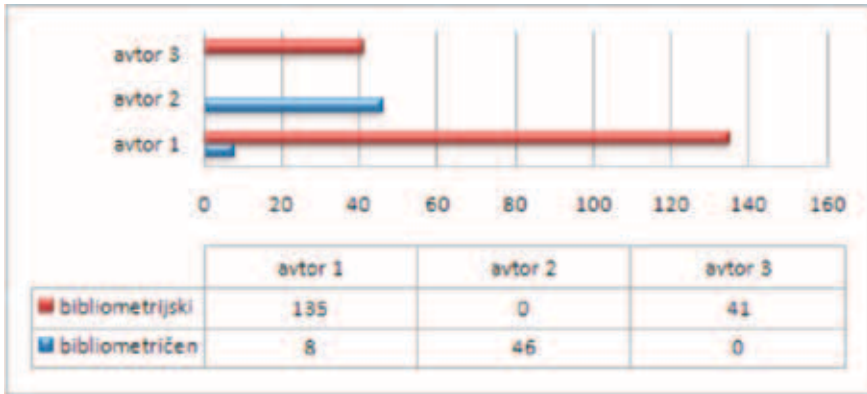
Slika 2: Pogostost samostalnikov in izpeljanih pridevnikov, ki se končujejo na -metrija/-metrika oz. -metričen/-metrijski, v izbranih virih

Presenetljivo različni so rezultati analize besedila treh znanstvenih objav s področja bibliometrije (Juvan, 2004; Južnič, 1998; Kotar, 2005), v katerih ima po pogostosti prednost raba termina *bibliometrijski* (176) pred *bibliometričen* (54) (Slika 3), vendar zelo različno glede na avtorja. En avtor daje izrazito prednost pridevniku *bibliometrijski* (135) pred *bibliometričen* (8), drugi avtor uporablja samo *bibliometričen* (46) in tretji avtor samo *bibliometrijski* (41) (Slika 4).

Slika 3: Primerjava pogostosti pojavljanja pridevnikov bibliometričen in bibliometrijski v izbranih znanstvenih delih in javnem katalogu

Splošna slovenska besedilna korpusa Nova beseda (2011) in FidaPLUS (2005) sta zajela le manjše število besedil, ki vsebujejo preučevane termine, zato so v obeh primerih skromni tudi konkordančni izpisi, ki pa jasno kažejo na prednostno rabo terminov bibliometrija in bibliometričen (Sliki 5 in 6).

Slika 4: Primerjava uporabe terminov pri treh avtorjih znanstvenih del

Po pričakovanju naj bi v slovenskem jeziku veljalo pravilo, da se končnice izpeljanih pridevnikov ravnajo po podstavi, če je podstava **-metrija**, bi naj bila pričakovana končnica izpeljanega pridevnika **-metrijski**, vendar praksa in jezikovni priročniki tega ne potrjujejo. Izpiski iz *Slovarja slovenskega knjižnega jezika* (SSKJ) (2010) in *Slovenskega pravopisa* (SP) (2001) kažejo, da je večina pridevnikov vendarle izpeljana s končnico **-metričen** (SSKJ v razmerju 22:7, SP v razmerju 23:7), čeprav se samostalniki končujejo na **-metrija** (Preglednica 2).

Bibliotekarska terminološka komisija se je glede na dosedanje rabo v strokovnih besedilih, splošnih besedilnih korpusih ter normativnih in informativnih slovarjih ter primerjavo med njimi odločila dati prednost terminom **bibliometričen**,

bibliometri* (13) ◀

tam (ZDA), kjer je objava treba plačati, je	bibliometrija	vpravljava, ker ne zmeri produkcije, ampak	D.00331.1991
Kolikor seveda vspolitravno temeljno spoznanje	bibliometrije,	ki pravi, da obstajajo bistvene razlike v postopkih	D.10188.2770
vpliva). Za vsakogar, ki se vsaj malo razane na	bibliometrijo,	je takšno en bloc vrednotenje revij, ki se postajo	D.10218.2755
peji uporabi. Tevtrni automatizirani iiračuni	bibliometrijskih,	podatkov tudi manj izurjenim v pridobivanju	D.08329.3991
vseh razvilih državnih sveta datus to metrio z	bibliometrijskimi	metodami. Število objav v državi, število kasnejih	D.98729.1324
dražbene vede Univerze v Ljubljani Uporaba	bibliometrike	za namene znanstvenega ocenjevanja v okviru	D.10218.2762
bi dosegli čim boljše učinke. Če pogledamo	bibliometrične	karalce (znanstvene objave, citiranost in sosedni	D.08729.4517
kompetenčne in ideološko nevtralne osebe. (5)	Bibliometrični	karalci, ki jih na MZT radi prikazujejo kot	D.00331.1990
na njihov faktor vpliva se v zadnjem času v	bibliometrični	stroki pojavlja veliko kontroverz. Na večnost	D.10218.2770
sonarso, perk sistema COBISS pa se uporabijo tudi	bibliometrični	karalci. Končni rezultat te več mesecev trajajoče	D.98128.1107
analize znanstvenega tiska in z njim povezanih	bibliometričnih	izdelkov. Pravilnik namreč kot edini merilni	D.03180.2047
Index (A & HCT) istega istituta. Rezultate teh	bibliometričnih	analiz izkoriščajo znanstveniki pri iskanju	D.98729.1325
sonarsojona trditve o razmerju med oceno recenzenta in	bibliometričnimi	podatki. V odgovoru je poudarjena formula 10	D.10133.2832

(levo okoliča: beseda(s) desno okoliča: klicnice avtorjev klicnice nastavov: lit. povelj)

Slika 5: Bibliometrija/bibliometrika, bibliometrijski/bibliometričen – besedilni korpus *Nova beseda*

Preglednica 2: Pogostost pojavljanja posameznih oblik izpeljanih pridevnikov -metričen in -metrijski v SSKJ in SP

Slavar slovenskega knjižnega jezika	-metrika	-metričen	-metrijski	Slovenski pravopis	-metrika	-metričen	-metrijski
-metrija				-metrija			
derotofotogrametrija				derotofotogrametrija			
aksonometrija		aksonometričen		aksonometrija		aksonometričen	
alkalimetrija				alkalimetrija			
antropometrija		antropometričen	antropometrijski	antropometrija		antropometričen	
asimetrija		asimetričen		asimetrija		asimetričen	
biometrija		ciklometričen		biometrija		ciklometričen	
dendrometrija				dendrometrija			
	ekono-metrika			dozimetrija			
				erometrija		ekono-metrika	
				fotometrija			
fotogrametrija		fotogrametričen		fotogrametrija		fotogrametričen	
fotometrija		fotometričen		fotometrija		fotometričen	
geometrija		geometričen	geometrijski	geometrija		geometričen	geometrijski
goniometrija		goniometričen	goniometrijski	goniometrija		goniometričen	goniometrijski
gramulometrija			gramulometrijski	gramulometrija			
gravimetrija				gravimetrija		gravi-metričen	gravi-metrijski
hidrometrija				hidrometrija		hižo-metričen	
higrometrija				higrometrija			
hipsometrija				hipsometrija		izometričen	
izometrija		izometričen		izometrija		izometričen	
kalorimetrija				kalorimetrija			
	metrika					metrika	
				nesimetrija		metričen	
		nesimetričen		opisnogesometričen		nesimetričen	
		opisnogesometričen		opisnogesometričen		opisnogesometričen	opisnogesometrijski
		parametričen		parametrija		planimetričen	
planimetrija		planimetričen		planimetrija		planimetričen	
psihometrija		psihometričen		psihometrija		psihometričen	
		radiometričen		radiometrija		radiometričen	
simetrija		simetričen	simetrijski	simetrija		simetričen	simetrijski
sociometrija		sociometričen		sociometrija		sociometričen	
stereofotogrametrija				stereofotogrametrija			
stereometrija		stereometričen		stereometrija		stereometričen	
telemetrija		telemetričen	telemetrijski	telemetrija		telemetričen	telemetrijski
trigonometrija		trigonometričen	trigonometrijski	trigonometrija		trigonometričen	trigonometrijski
		volumetričen		urzano-metrija		volumetričen	

scientometričen in **informetričen** ter podrediti sopomenke *bibliometrijski*, *scientometrijski* in *informetrijski*. Tudi podrejene sopomenke je dovoljeno uporabljati.

Nekaj pogledov na vprašanja oblikovanja terminološkega gnezda *bibliometrija/bibliometričen* je že bilo objavljenih na straneh bloga *Bibliotekarska terminologija* (Kanič, 2011a, 2011b, 2011c), vendar se strokovna javnost na objave ni odzvala.

Slika 6: Bibliometrija/bibliometrika, bibliometrijski/bibliometričen – besedilni korpus *FidaPLUS*

4 Nabor terminov v delovnem gradivu

Delovno gradivo za dopolnjevanje *Bibliotekarskega terminološkega slovarja* obsega z nekaterimi v slovarju že zajetimi termini naslednji izbor gesel s širšega področja bibliometrije:

analiza citatov neutr., gl. analiza citiranja

analiza citiranja -e -- ž ugotavljanje povezav med članki, časopisi, avtorji s proučevanjem bibliografskih citatov

analiza citiranosti -e -- ž ugotavljanje, kolikokrat in v kakšnih okoliščinah je bil članek, časopis, avtor citiran (2)

avtocitat -a m, gl. samocitat

avtocitiranje neutr., gl. samocitiranje

avtocitiranost neutr., gl. samocitiranost

avtorica citatov -e -- ž avtorica, katere delo se v obliki daljših citatov (1), odlomkov pojavlja v delu drugega avtorja

avtor citatov -ja – m avtor, katerega delo se v obliki daljših citatov (1), odlomkov pojavlja v delu drugega avtorja

bibliografija citatov -e – ž, gl. citatni leksikon in leksikon citatov

bibliografski citat -ega -a m 1. navedba bibliografskih podatkov o dokumentu, publikaciji v drugem dokumentu, publikaciji zaradi identifikacije citiranega dela, publikacije; sin. citat (2), bibliografska navedba, bibliografska referenca, referenca (2) 2. navadno standardna ali okrajšana oblika oznake za kako publikacijo v seznamih, bibliografijah, ki opisujejo zgodnje tiskane knjige, ki se zapiše v opombi o bibliografskem citatu, npr. Hain 7937

bibliometrična analiza -e -e ž matematično in statistično ugotavljanje kvantitativnih vidikov produkcije, diseminacije informacij in uporabe zlasti znanstvenih informacij; sin. bibliometrijska analiza

bibliometrični -a -o prid., ki se nanaša na bibliometrijo; sin. bibliometrijski

bibliometrični kazalec -ega -lca m absolutno število, ki prikazuje kvantitativno vrednost določenega pojava, npr. število bibliografskih citatov; sin. bibliometrijski kazalec; prim. bibliometrični kazalnik

bibliometrični kazalnik -ega -a m relativno število, ki se nanaša na pojav, o katerem obstajajo bibliometrični kazalci, in je izračunan iz dveh ali več kategorij kot količnik, delež ali razmerje, npr. factor vpliva; sin. bibliometrijski kazalnik; prim. bibliometrični kazalec

bibliometrični zakon -ega -a m matematično in statistično opisana zakonitost v bibliometriji, npr. Lotkov, Bradfordov, Zipfov zakon; sin. bibliometrijski zakon

bibliometrija -e ž preučevanje informacijskih virov in njihove uporabe z matematičnimi in statističnimi metodami; sin. bibliometrika; prim. informetrija, scientometrija, spletometrija

bibliometrijska analiza -e -e ž, gl. bibliometrična analiza

bibliometrijski -a -o prid., gl. bibliometrični

bibliometrijski indikator -ega -ja m, gl. bibliometrični kazalec

bibliometrijski kazalec -ega -lca m, gl. bibliometrični kazalec

bibliometrijski kazalnik -ega -a m, gl. bibliometrični kazalnik

bibliometrijski zakon -ega -a ž, gl. bibliometrični zakon

bibliometrik -a m strokovnjak za bibliometrijo

bibliometrika -e ž, gl. bibliometrija

Bradfordov zakon -ega -ona [bredfordov] m, v bibliometriji (poimenovan po S. C. Bradfordu, 1878–1948) zakon o razporeditvi člankov v znanstvenih časopisih glede na njihovo znanstveno področje; sin. zakon o razpršenosti člankov, zakon o distribuciji člankov; prim. Lotkov zakon

- citāt** -a m 1. besedilo, del besedila, ki je naveden dobesedno; sin. navedek 2. gl. bibliografski citat (1) in bibliografska navedba
- citatni indeks** -ega -a m popis dokumentov z dodanim seznamom vseh bibliografskih navedb v vsakem od teh dokumentov, ki omogoča iskanje tudi po bibliografskih navedbah, npr. Social Sciences Citation Index; sin. citatno kazalo, indeks citatov, kazalo citatov
- citatni leksikon** -ega -a m leksikon, ki navaja in popisuje krajše izreke, krilatice, odlomke, citate (1), jih vsebinsko razlaga, prevaja, če je izvirnik (1) v tujem jeziku, in navaja natančne bibliografske podatke o izvoru; sin. bibliografija citatov, leksikon citatov
- citatno kazalo** -ega -a s popis dokumentov z dodanim seznamom vseh bibliografskih navedb v vsakem od dokumentov, ki omogoča iskanje tudi po bibliografskih navedbah, npr. Social Sciences Citation Index; sin. citatni indeks, indeks citatov, kazalo citatov
- citirani dokument** -ega -enta m dokument, o katerem avtor v delu navaja (2) bibliografske podatke
- citiranje** -a s 1. dobesedno podajanje dela drugega besedila, navadno z navedbo vira; sin. navajanje (1) 2. podajanje bibliografskih podatkov o dokumentu, publikaciji, npr. citiranje literature; sin. navajanje (2)
- citiranost** -i ž dejstvo, da je neki dokument citiran (2), npr. velika citiranost, stopnja citiranosti; prim. necitiranost
- citirati** -am dov. in nedov. 1. dobesedno podajati del drugega besedila, navadno z navedbo vira; sin. navajati (1) 2. podati bibliografske podatke o dokumentu, npr. citirati literaturo; sin. navajati (2)
- čisti citat** -ega -a m bibliografski citat (1), ki ni samocitat
- enoavtorstvo** -a s dejstvo, da je delo ustvaril en sam avtor; prim. večavtorstvo
- Hirschjev indeks** -ega -a [hiršev] m (imenovan po J. E. Hirschu) alternativni bibliometrični kazalnik za prikazovanje znanstvene odličnosti, ki združuje število objavljenih člankov in njihovo citiranost v en parameter; sin. h-indeks
- h-indeks** -a [ha] m (imenovan po J. E. Hirschu) alternativni bibliometrični kazalnik za prikazovanje znanstvene odličnosti, ki združuje število objavljenih člankov in njihovo citiranost v en parameter; sin. Hirschjev indeks
- indeks citatov** -a – m, gl. citatni indeks in citatno kazalo
- informetrični** -a -o prid., ki se nanaša na informetrijo; sin. informetrijski
- informetrija** -e ž veda o kvantitativnih vidikih informacij in uporabi matematično-statističnih metod; sin. informetrika; prim. bibliometrija, scientometrija, spletometrija
- informetrijski** -a -o prid., gl. informetrični
- informetrika** -e ž, gl. informetrija
- kazalo citatov** -a – s, gl. citatni indeks in citatno kazalo

kocitiranje neutr., gl. kocitiranost

kocitiranost -i ž dejstvo, da sta dva dokumenta citirana (2) v istem dokumentu; sin. socitiranost

kumulativnost -i ž visoka stopnja citiranosti in odmevnosti preteklih znanstvenih objav določenega časopisa, znanstvenega področja; prim. nekumulativnost

leksikon citatov -a – m leksikon, ki navaja in popisuje krajše izreke, krilatice, odlomke, citate (1), jih vsebinsko razlaga, prevaja, če je izvirnik (1) v tujem jeziku, in navaja natančne bibliografske podatke o izvoru; sin. citatni leksikon, bibliografija citatov

Lotkov zakon -ega -ona m, v bibliometriji (poimenovan po Alfredu J. Lotki, 1880–1949) zakon o stalnem razmerju med avtorji z večjim številom objav glede na avtorje, ki objavijo en članek; sin. zakon o produktivnosti avtorjev; prim. Bradfordov zakon

ne-citiranje -a m namerna avtorjeva opustitev citiranja (1, 2) vira, ki pa je v seznamu literature zabeležen

necitiranost -i ž dejstvo, da dokument v določenem času po objavi še ni bil citiran (2); prim. citiranost

nekumulativnost -i ž nizka stopnja citiranosti in neodmevnost preteklih znanstvenih objav določenega časopisa, znanstvenega področja; prim. kumulativnost

neodmevni članek -ega -nka m članek z nizko stopnjo citiranosti; ant. odmevni članek

odmevni članek -ega -nka m članek z visoko stopnjo citiranosti; ant. neodmevni članek

Ortegova hipoteza -e -e ž, v scientometriji (poimenovana po Joseju Ortegi y Gassetu, 1883–1955) predpostavka, da znanost napreduje na rezultatih objav množice manj znanih povprečnih znanstvenikov in ne na izsledkih maloštevilne elite vrhunskih raziskovalcev; prim. Priceov indeks

pogostost citiranja -i – ž število bibliografskih citatov določenega članka v enem letu deljeno s številom člankov, ki jih je bilo mogoče citirati iz časopisa, v katerem je bil članek objavljen; prim. faktor vpliva

pravilo 80/20 -a – [osemdeset skozi dvajset] m (po bibliometriku R. W. Trueswellu) pravilo, po katerem naj bi 20 % knjižničnega gradiva v knjižnici zadoščalo za zadovoljitev 80 % povpraševanja, drugih 80 % gradiva pa naj bi bilo v rabi le za 20 % povpraševanja; sin. Trueswellov zakon

samocitat -a m citat, v katerem avtor navaja svoje delo; sin. avtocitat

samocitiranje -a s citiranje (2) lastnega dela

samocitiranost -i ž dejstvo, da je avtor citiral (2) drugo svoje delo

scientometrični -a -o prid., ki se nanaša na scientometrijo; sin. scientometrijski

- scientometrija** -e ž veda o merjenju in vrednotenju znanstvenih dosežkov, navadno s pomočjo bibliometričnih metod, npr. z analizo citiranja; sin. scientometrika; prim. bibliometrija, informetrija, spletometrija
- scientometrijski** -a -o prid., gl. scientometrični
- scientometrik** -a m strokovnjak za scientometrijo
- scientometrika** -e ž, gl. scientometrija
- sekundarno citiranje** -ega -a s citiranje (2) dokumenta, ki ga avtor ni uporabil pri svojem delu; prim. terciarno citiranje
- socitiranje** neustr., gl. socitiranost
- socitiranost** -i ž dejstvo, da sta dva dokumenta citirana (2) v istem dokumentu; sin. kocitiranost
- spletometrija** -e ž metoda analize svetovnega spleta, ki zasleduje povezave med spletnimi dokumenti in njihovo pogostost, odmevnost ter delovanje spletnih iskalnih orodij; sin. webometrija; prim. bibliometrija, informetrija, scientometrija
- terciarno citiranje** -ega -a s citiranje (2) bibliografske navedbe, ki jo je avtor našel v drugem dokumentu in citiranega dokumenta sam ni prebral; prim. sekundarno citiranje
- Trueswellov zakon** -ega -a m (po bibliometriku R. W. Trueswellu) pravilo, po katerem naj bi 20 % knjižničnega gradiva v knjižnici zadoščalo za zadovoljitev 80 % povpraševanja, drugih 80 % gradiva pa naj bi bilo v rabi le za 20 % povpraševanja; sin. pravilo 80/20
- večavtorstvo** -a s dejstvo, da je sodelovalo pri nastanku dela več avtorjev; prim. enoavtorstvo, soavtorstvo
- webometrija** -e ž gl. spletometrija
- zakon o distribúciji člankov** -ona --- m, gl. Bradfordov zakon in zakon o razpršenosti člankov
- zakon o produktivnosti avtorjev** -ona ---- m, gl. Lotkov zakon
- zakon o razpršenosti člankov** -ona ---- m, v bibliometriji zakon o razporeditvi člankov v znanstvenih časopisih glede na njihovo znanstveno področje; sin. Bradfordov zakon, zakon o distribuciji člankov; prim. Lotkov zakon

Navedeni viri

1. *Alfabetarij bibliotekarske terminologije*. (2006). Ljubljana: Bibliotekarska terminološka komisija. Pridobljeno 1. 6. 2011 s spletne strani: <http://www.cek.ef.uni-lj.si/terminologija/alfabetarij/alfabetarij.html>

2. *Besede slovenskega jezika.* (2010). Ljubljana: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. Pridobljeno 1. 6. 2011 s spletne strani: <http://bos.zrc-sazu.si/besede.html>
3. *Besedišče slovenskega jezika.* (2005). Ljubljana: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. Pridobljeno 1. 6. 2011 s spletne strani: <http://bos.zrc-sazu.si/besedisc.html>
4. *Ekscerpcija slovenskih strokovnih besedil.* (2006). Ljubljana: Bibliotekarska terminološka komisija. Pridobljeno 1. 6. 2011 s spletne strani: <http://www.cek.ef.uni-lj.si/terminologija/ekscerpcija/ekscerpcija.html>
5. *FidaPLUS: korpus slovenskega jezika.* (2005). Ljubljana: Filozofska fakulteta v Ljubljani: Fakulteta za družbene vede: Institut »Jožef Štefan«. Pridobljeno 1. 6. 2011 s spletne strani: <http://www.fidaplus.net/>
6. Juvan, S. (2004). *Bibliometrična analiza kot podpora za gradnjo relacijske podatkovne baze na področju funkcionalnih živil.* Magistrsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta. Pridobljeno 1. 6. 2011 s spletne strani: <http://www.dlib.si/?urn=URN:NBN:SI:DOC-M206YQWN>
7. Južnič, P. (1998). *Metodološka osnova analize citiranosti in njena uporaba v Sloveniji.* Doktorska disertacija. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo. Pridobljeno 1. 6. 2011 s spletne strani: <http://www.dlib.si/?urn=URN:NBN:SI:DOC-QD5840KP>
8. Kanič, I. (2011a, 19. februar). Bibliometrija v oblaku. *Bibliotekarska terminologija.* Pridobljeno 1. 6. 2011 s spletne strani: <http://terminologija.blogspot.com/2011/02/bibliometrija-v-oblaku.html>
9. Kanič, I. (2011b, 2. marec). Bibliometrija in bibliometrika. *Bibliotekarska terminologija.* Pridobljeno 1. 6. 2011 s spletne strani: <http://terminologija.blogspot.com/2011/03/bibliometrija-in-bibliometrika.html>
10. Kanič, I. (2011c, 4. maj). Bibliometričen ali bibliometrijski? *Bibliotekarska terminologija.* Pridobljeno 1. 6. 2011 s spletne strani: <http://terminologija.blogspot.com/2011/05/bibliometricen-ali-bibliometrijski.html>
11. Kanič, I., Leder, Z., Ujčič, M., Vilar, P. in Vodeb, G. (2009). Bibliotekarski terminološki slovar. *Knjižnica*, 53 (3–4), 1–374.
12. Kotar, M. (2005). *Bibliometrijska analiza informacij v tekstilstvu in njihovo razširjenje.* Doktorska disertacija. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo.
13. *Nova beseda.* (2011). Ljubljana: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. Pridobljeno 1. 6. 2011 s spletne strani: http://bos.zrc-sazu.si/s_beseda.html
14. *Odzadnji slovar slovenskega jezika.* (2010). Ljubljana: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. Pridobljeno 1. 6. 2011 s spletne strani: <http://bos.zrc-sazu.si/odzadnji.html>

15. Popovič M., Ambrožič, M. in Južnič, P. (1984). Nekaj značilnosti razvoja slovenskega knjižničarstva v novejšem obdobju: ob kvantitativni analizi člankov in referenc v reviji Knjižnica za obdobje 1974-1983. *Knjižnica*, 28 (3–4), 167–198.
16. Pritchard, A. (1969). Statistical bibliography or bibliometrics? *Journal of documentation*, 25 (4), 348–49.
17. *Slovar slovenskega knjižnega jezika (SSKJ)*. (2010) Ljubljana: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. Pridobljeno 1. 6. 2011 s spletne strani: <http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html>
18. *Slovenski pravopis*. (2001). Ljubljana: ZRC SAZU. Pridobljeno 1. 6. 2011 s spletne strani: <http://bos.zrc-sazu.si/sp2001.html>
19. *Veliki splošni leksikon*. (2005). (Elektronska izd. na plošči CD-rom). Ljubljana: DZS.
20. *V letih 1987 do 1999 izpisana slovenska strokovna besedila*. (1987). Pridobljeno 1. 6. 2011 s spletne strani: <http://www.cek.ef.uni-lj.si/terminologija/ekscerpcija/ekscerpiano.html>

Ivan Kanič je vodja Centralne ekonomske knjižnice in predsednik Komisije za terminologijo pri Zvezi bibliotekarskih društev Slovenije.

Naslov: Kardeljeva ploščad 17, 1000 Ljubljana

Naslov elektronske pošte: ivan.kanic@ef.uni-lj.si